

LEPOZNANSKI LIST.

Leto IV.

NA DUNAJI 15. MARCHJA 1878.

List 6.

Rómarica.

Čemú se ti takó mudí,
Oj romarsko deklè?
Do samostana daleč ni
Do cèrkve verh gorè!

Težkà je pot in hrib stermán,
Počívaj tu z menój;
Lehkò, lehkò še v samostan
Dospèš, deklè, nocój!

„Dà, rómarica sem, gospód,
A ne kè cèrkvi tej;
Odtod še daleč gré moj hód,
Mudí se mi naprej.

Gorè še tri, doline trí
Mi prehoditi je,
Deróče globočine trí
Mi prebroditi je.

Za brodom tretjim bel je prod,
Za prodom svet zelén,
Tja rómarica spém odtod
Na griček osamljén.

Na gričku cèrkev ne stoji,
Ne miren samostán;
K molitvi romarskih ljudi
Ne vabi zvon glasán.

In križ ne kamnat ne lesén
Ne dviga se navpik,
Prosilcem milosti nobén
Tam ne delí svetnik.

Pa če nikdó tja ne hití
Pobožnih éutov vnét,
Če cèrkve tam ne križa ni —
Ta kraj je meni svét.

Na griček nizki ta serčno
Jaz poklekníla bom,
In gorko, kakor prej nikdó
Solzèč molíla bom.

Saj griček drugim ni enák,
To je nagroben grič,
Pod njim počíva mlad voják,
Oh, meni drag merlíč.

Zapústil bil zastavo je,
Saj vem po kom kopnéč!
A plačal željo z glavo je,
Plačuje jo trohnèč.

Na tuji zemlji zdaj leží,
Neznán, nemilován,
Ne križ ne kamen ne stoji,
Kjer on je zakopán.

Gomfla posvečena ni,
Kropfl ni mašnik je,
In s ternačem ograjena ni.
Oh, čedi v pašnik je!...

Pač ostra in nemila si
Oj sodba svetna ti!
Ko kri za dolg prelila si,
Ni-li dovolj ta kri?

Ni kazni ti zadosti smèrt,
Nje muka in nje stráh?
Še v grob celó tvoj sega čèrt,
Še mertvi skruniš prah?!

In to vestí ne peče ti,
Dá, grobni prah skrunèč,
V nekrive in ljubeče ti
Strupén porivaš mèč?...

A zdaj naprej! Na grob njegov,
Po sodbi svetni klét,
Od svetih izobčèn grobóv...
A duši moji svét!

Na grobu tem se naselím,
Grob meni ni strašán;
Skerbnó okrog ga ogradím,
Da več ne bo teptán.

Ker spomenika ni grobník
Postavil na nasíp;
Jaz živ mu bodem spomeník,
Terpèč ljubezni kíp.

Tam naj kedàj še moj pepél
Počíva, kjer njegov!
A bo li združen prah prejél
Mertvaški blagoslòv...?...

X.

*) Kolikor nam znáno, částen pokop na posvečeni zemlji obsojencem krati deržava — ne cèrkev.

X.

Sodnikovi.

VI.

Bližal se je čas, ko je bilo Valentinu zapustiti očetov dom, prijazno davkarjevo družino, vse znance in prijatelje ter odpotovati v daljno tuje mesto. Kako težka je ta ločitev mlademu učencu, zlasti ako je ubožen, in slovenski učenci navadno niso bogatini! V najlepšem času, ko je vse drevje polno lepega, zrelega sadja, ko se, v vinskem kraju, bliža vesela tergatev, ko se po njivah pase in kuri, vriska in poje, ko je povsod vsega obilo; ravno sedaj ga kliče neizprosno povelje, stroga dolžnost v dolgočasno mesto, v tesno, zatohlo izbico, kjer mu bode treba pri knjigah sključenemu tičati, učiti se mnogo, a malo jesti!

Vsega tega se ni bilo bati našemu Valentinu; rad je bil nekoliko časa doma, kjer ga je vse rado imelo, vse mu streglo;

ali tudi v mestu ni ničesa pogrešal; strdati mu ni bilo treba, zato je oče skerbel; za razveseljevanje in zabavo je znal skerbeti sam, in z ukom si ni preveč belil glave. Ločitev od očeta in matere, od bratov in sester res človeka malo boli, ko se roke podajajo, ko se morebiti tudi kaka solzica obriše — ženske so mehkega serca — ali to se hitro prebije; séde se z očetom na voz, oče počí z bičem in voz zaderdrá po gladki cesti. Če se tudi oberneš nazaj, prah za vozom ti zakriva pred hišo stoječe domače ljudi: e kaj! saj so vsi krepki in zdravi, in predno mine leto, zvidimo se zopet! Ali kaj pa Olga, Irena, ali pa morebiti še kje kako drugo mlado žensko lice? Ali se ti ne bode po nikomur tožilo, Valentin? Nekoliko časa morebiti; dolga

je do Dunaja pot, kraji so res prijetni, ali Valentinu že znani. Ko človek tako sam v vozu sedi, prihaja mu na misel to in ono; zakaj ne tudi podoba lepega dekleta, ki je bila tako prijazna z njim, ki se je tako žalostno držala, tako gorko roko mu stiskala pri odhodu! Ali ko ga objame zopet vélikega mesta hrupno življenje, izgine mu prijazna podoba skoraj iz spomina. Valentinovo serce ni poznalo prenapete sentimentalnosti; on se je veselil svoje srečne mladosti, brezskerbno je vžival življenje, in kje bi se tako lepo živelo in vživalo, kakor v sijajnem vélikem mestu! Valentinovo geslo je bilo: „Danes tukaj, jutri tam“. Povsod solnce sije, povsod je veselih ljudi, povsod lepih deklet in kratkočasja! Olga, Irena! prijetna igrača ena in druga; zakaj bi ne bil prijazen z njima, ali précej resno ljubiti, zavezavati se za življenje, ko je človek še tako mlad, to bi bilo nespametno, in mladi Sodnik je bil pameten. Teško je vrabea vjeti; nastavi mu zanke, natrosi vmés svetločrnega proša ali rumene pšenice; blizo ga ne bode, ali pa prileti, previdno pohodi zanke, da mu niso več nevarne, nazoblje se zernja in potem veselo odleti; to je: vrabec zna živeti. Prebrisana mati si, gospa davkarica, ali s takim tičem bodeš imela križ in težavo, če se morebiti kaj posebnega ne pripeti.

Iz tega, kar smo rekli, je razvidno, da ni slo Valentinu slovo ne vem kako do serca nikedar, tudi zdaj ne, ko je v čertič odbajal na Dunaj. Gospóda iz terga je imela navado praznovati Valentinov odhod zvečer v veseli družbi pri vinu.

Tudi letos so se bili zbrali pri Korenu pred odhodom tist večer, sami moški seveda; ženskim to ni spodobno; od njih

se jemlje slovo na domu, od vsake družine posebej.

Gospod okrajni sodnik je bil nocoj posebno dobre volje. Majhen možiček, sivolas, dasi še v najboljših letih, s černkastimi, kratko pristriženimi berkami pod precej krepkim nosom, bil je ta okrajni sodnik vesten uradnik, blaga duša, vesel družabnik. Ko je bil pred nekimi leti prestavljen tja nekam na Gorenjsko, kaj storé kmetje? Pomenijo se, izvolijo troje mož in tí gredó naravnost v glavno mesto: „da ga prosijo nazaj“, in res so ga izprosili. Prihodnje leto že se verne na svoje prejšnje mesto, a ne sam, kakor je bil odšel; ženo je pripeljal sè seboj. Stara ni bila ta žena ne gerda, vendar se je začelo kmalo govoriti, da zakon ni posebno srečen! Škoda dobrega moža: zares dober mož je bil ta okrajni sodnik, žena ne takó. Nekako nepriljudna, osorna je bila, tudi sè svojim možem; on jo je rad imel, prav iz ljubezni jo je bil vzal; upal je, da bode imel lepo domače življenje na stare dni. Motil se je mož, vendar tiho in mirno je prenašal svoj zakonski križ, kakor se spodobi blagemu možu; najboljšemu prijatelju se ni nikoli pritoževal. Žena ga je v strahu imela, zdaj ni smel več pohajati kodar se mu je ljubilo. Tolikanj bolj dobre volje je bil, kader je prišel zopet v družbo z njenim dovoljenjem, ali pa proti njeni volji, to se ni vedelo.

Tako je bil tudi nocoj dobre volje, mladostno razposajen pri Valentinovi odhódnji. Valentina je posebno rad imel, vabil ga je tudi večkrat na dom, a Valentin ni rad k njemu zahajal; z njegovo gospo sta se nekako pisano gledala; ona je rada pikala in on ji tudi ni dolžan ostajal; moža pa so veselili ti nedolžni prepiri.

Zdaj ni bilo žene zraven, in to je bilo dobro. Ko se je bil mož že nekoliko razgrel, začel je z Valentinom mnogokaj govoriti, česar bi žena ne bila smela slišati, morebiti tudi najboljša žena ne. Spominjal se je lepih časov, ko je bil on na Dunaji; spominjal se je mnoge deklice, ki bode zdaj pač že postarna ženica, ako še živi; pravil je, kako so razgrajali in rogovilili po Dunaji, on najhuje. A reči moramo, da mu niso vsega verjeli, kar je pripovedoval; v takih pogovorih, v veseli moški družbi se vsak mož, bodi si sicer še tako moder, rad malo širokoústi — človeška slabost, vsakemu znana, kaj bi jo tajili!

Tudi gospod pristav je bil glasán; ker je videl postarnega gospoda svojega višjega tako veselega in razposajenega, postal je tudi on gostobeseden; tudi on se je spominjal lepega dunajskega življenja; naročal je celo Valentinu, naj pozdravi to in óno, ko pride na Dunaj, kar pa ne verjamemo, da bi bil Valentin storil. Najmirnejši med njimi je bil gospod davkar, on ni nikoli videl Dunaja!

Ko se je čas že polunoči bližal, začel je okrajni sodnik dajati za vino, da se je vse cedilo; Valentin mu nocoj ni smel braniti, a storil je tudi on svojo dolžnost. Koren je pridno vina nosil, Jerice ni bilo blizo. Vesela in glasna je bila družba, a prepira se nocoj ni bilo batí. Pelo in govorilo, ali že bolj kričalo se je vse vprek, bilo je tudi nekaj nižjih uradnikov zraven. Terkali so s kozarci, bratovščino so pili, objemali se, in sezali si v roko; vse je bilo gineno, celo sólze so si brisali; seveda take solze niso kedó vé kaj prida; tudi se prav ne vé, kje imajo svoj vir, v žalosti, v veselji ali — v vnu!

Da vse povemo: ko so se pozno ponoči domóv peljali, vriskali so in ukali

kakor vaška mladina; zakaj bi ne bila tudi deželna gosposka kedaj vesela!

Drugi dan popoldné je bilo vse pripravljeno za odhod; voz je že stal na dvorišči, samo napreči je bilo še treba. Vse je bilo nekako tiho po hiši in po dvorišči. Sodnikova mati, navadno že ne posebno vesela, bila je zdaj se bolj molčeča in otožna; zdaj pa zdaj si je obri-sala skrivaj solzo iz očesa. Valentin je bil šel po kosilu z doma ali po kakem opravku ali pa samo na izprehod. Mati ga je ves čas tako malo videla domá, in še danes, zadnji dan, je tako malo govoril z njo. To je ženo pač nekoliko bolelo, ali tožila ni; vajena je bila na skrivnem terpeti.

Andrejče in Zalka sta bila na dvorišči pri vozu; deček je ogledaval in poskušaval to in to, ali je vse v redu; vertil je kolesa, ali so dobro namazana, privzdigaval je zdaj prednji, zdaj zadnji konec, skakal na voz in poskušaval, kako se sedi. Govoril ni nič, tudi on je bil videti slabe volje.

„Nu, Drejče“! vpraša ga Zalka, „zakaj pa nič poveš? Kaj so dejali oče, ali te vzmó sè seboj“?

„Ej, kaj bodo dejali“! odgovori ji bratec precej nejevoljno. „Obregnili so se nad menoj, da naj se poberem. Kaj sem pa hotel! Oče so danes slabe volje Bog vé kaj jim je? Vselej, kader pride tista rogovila rogovilasta, tist Nosan k njim, gre vse narobe. Jaz tega človeka kar videti ne morem; ko bi bil jaz oče, izpokal bi ga iz hiše, da bi ga ne bilo nikoli več nazaj. Bog vé, kaj imata zopet danes. V očetovi sobi sta, pa neke papirje pregledujeta in premetavata. Oče so strašno hudi, jezé se, vpújejo in kolnejo, da je strah. Slišiš“?

In res se je vpitje slišalo z gornjega konca hiše notri doli na dvorišče.

„Pojva na vert, Drejče! mene je tukaj strah! reče deklica svojemu bratu ter ga prime za roko; glej, Nosan gré doli; da bi ga le sim ne bilo, teciva!“

Nosan ni šel na dvorišče, naravnost proti vratom zavije in korači urno ven na cesto.

Čez nekaj časa pride Valentin. Ko zagleda voz na dvorišči, obstoji, potem se mu bliža počasi. S komolcem se vpre na voz in poluglasno sam sè seboj govori:

„Zadnji čas je zdaj; na potu bi bilo prepozno. Biti mora!* — E, kaj se mi pa more zgoditi? Pojmo!“

Rekši se napoti gori proti očetovi sobi. Vse ja kazalo, da mu ta pót ni prijetna. Sodnik je bil sam v sobi; sedel je na mizo naslonjen, polno listov je bilo okolo njega. Ko zasliši Valentina, oberne se proti njemu. Valentin je takoj izprevidel, da bi ne bil mogel priti v neugodnejšem trenotji. Ali poskušati je bilo vendar treba.

„Kaj bi rad, moj sin*? vpraša ga oče; glas njegov ni bil nepriljuden, še celo nekako mehak je bil; dobër začetek!“

„Danes torej bode treba odriniti, oče“, odgovori mu sin, ne vedoč prav, kako bi začel.

„Vse je pripravljeno, ali si ti tudi že gotov?“

„Poslovil sem se povsod; moje stvari so tudi že zložene; vse v redu, samo še nekaj — neko prošnjo imam, oče“!

„Govóri! saj veš, da ti storim rad vse, kar morem“.

„Kaj bi vam razlagal, saj veste, oče slišite in berete, da je zdaj na Dunaji velika draginja; vse se podražuje od dné do dné, hrana, stanovanje, obleka“!

„Torej meniš, da bodeš odslej več po-

treboval, Valentin? Ali veš, tudi pri nas gre terdó za denar; časi niso več kakoršni so bili nekedaj. Vendar govóri, koliko pa, koliko? če že ne moreš res več izhajati s tem, kalikor sem ti do sedaj pošiljal.“

„Ne, oče! prizadeval se bodem, da ne bode treba. Nekaj družega vas moram prositi, oče! Težko mi je, toliko ste že potrosili zame; ali kaj hočem! sila kola lomi. — Nekaj dolga imam na Dunaji, oče“!

„Dolga? — Zakaj mi pa nisi prej povedal? To ni dobro, da začne človek že mlad dolgove delati, sin! To ni dobro, verjemi svojemu očetu, on ve, kaj so dolgovi“!

Tako ni Valentin še nikoli slišal svojega očeta govoriti. Raji bi bil videl, da bi se oče jezil; ali tako mirno je govoril in tako žalostno! Valentinu je bilo nekako tesno pri sereci.

„Kako pa vendar to, da si dolgove delal; zakaj mi nisi raji precej pisal?“

„Začetek je bil ta, da sem nekim prijateljem in znancem posojeval; vi ne veste, oče, koliko je siromaštva med našo mladino na Dunaji! Dobrega serca sem; če me kedó prosí, ne morem mu odreči“.

„To je prav, da je človek dobrega serca, da pomaga potrebnim, ako more. Ali čez svoje moči se ne smé, gledati je treba, da se daje samo takim, kateri so zares potrebni in vredni, in da tudi vernejo, kader morejo. Bojim se, da si bil malo lahkomiseln, sin; to ni dobro“!

Valentin je molčal, nič napak mu ni bilo, da ga je oče karal in svaril; sedaj prvič, zakaj ga ni prej nikoli!

„Kedó je pa tebi posojal?“

„Vi ne veste, oče, kako lahko se na Dunaji na pösodo dobiva; kakor hitro vidijo, da je človek iz premožne hiše, in

to precej spoznajo, prav vrivajo mu denar, na dom mu ga nosijo, seveda ne iz kersanske ljubezni, obresti so oderuške! Jaz sam ne vem, kako sem tako nenagloma, tako globoko zagazil[«].

„Koliko pa je dolga?“

Zdaj je bilo treba poguma. —

„Pet sto[«]! — —

Ko je tresčilo, nastane mir nekoliko časa. Oče je dolgo molčal; potem reče mirno, a tehtno:

„To je mnogo denarja, sin[«]!

„Samo še sedaj, oče; samo sedaj še mi pomagajte. Besedo vam dajem, da je sedaj zadnjič; nikoli več ne bodem tako lahkomišeln, oče[«]!

Sodnik vstane ter začne hoditi po sobi; to ni obetalo nič dobrega. Čez nekaj časa obstoji pred sinom rekoč:

„Kaj pa, ko bi ti dejal, da nimam toliko gotovine pri domu[«]!

Takega ugovora se Valentin res ni nadejal. Vendar hitro si pomaga:

„Če nimate, pa lahko dobite, oče[«]!

Nič odgovora; Sodnik stori zopet nekaj korakov po sobi, potem se vstavi, kakor prej, pred sinom:

„In če ti rečem, da ne morem dobiti[«]!

Té besede so Valentina zares prestrašile; vendar nekoliko se potolaži, ko oče pristavi:

„Pri tej priči in toliko dobiti! Kje in kako[«]?

Valentin ni vedel kaj svetovati očetu, in ko bi bil vedel, to se vendar ne spodobi. Mislil si je: zakaj nisem prej razodel očetu, kje me čevelj žuli! Nekoliko časa oba molčita. Valentin je stal, oče je hodil po sobi. Kedor bi bil zdaj opazoval Andreja Sodnika, videl bi bil lahko, da je možu hudo pri serci, da se sam se seboj bori, ali bi molčal ali govoril. Čez nekaj časa gre ter pogleda

skozi vrata, da bi kedó ne poslušal. Potem zapre vrata ter veli sinu:

„Sedi, Valentin! Sama sva; govoriti moram s teboj, kakor nisem še nikoli; Bog vé, da ne rad. Ali ti moraš vse vedeti, vse; morebiti sem že predolgo molčal[«].

Valentin sede, oče primakne svoj stol k njegovemu, potem začne:

„Vedi, sin, da ni vse tako, kakor ti misliš; mlad si še in ne veš, kaj so skerbi. Odganjal sem ti jih, dokler sem mogel, kakor mati otroka muham brani. Tvoj oče vé, kaj so skerbi, dasi ti ni do zdaj nikoli kazal žalostnega lica. Ne bodem ti našteval, sam dobro veš, kaj sem storil záte, za vse svoje druge otroke skupaj ne toliko; in to morebiti ni bilo prav. Ali kar je, to je. Kar sem storil, storil sem ti rad, ničesa ti ne očitam. — Po sedaj ne bodem morebiti mogel več toliko. Časi so se izpremenili, Valentin! — Poglej ta pisma. Ne brani se, jaz hočem, da vse zveš[«].

Valentin pogleda pod ona pisma in obledi.

„Zdaj veš, česar še tvoja mati ne vé; in to še ni vse. Pestili so me, prodal sem gozd, dvakrat toliko je bil vreden; eno luknjo sem zamašil, drugo odmašil, žalostno gospodarstvo! In zdaj me za drug dolg tirjajo, jaz sam ne vem, kako bo. — Toliko dovolj za sedaj; hudó ti je, vidim; nerad sem te žalil, ali moral sem govoriti, da bi mi kedaj ne očital, zakaj sem molčal. Tako še s tvojo materjo nisem nikoli govoril. Kar si slišal, ohrani zase, svet ni da bi moral vse vedeti. Morebiti se vendar še kako izkopljemo, dasi zdaj še ne vem, kako. Pameten bodi, sin; uči se pridno, da skoraj službo dobiš, da prideš pod streho, predno prihruje huda ura. Za zdaj bodi

miren; kolikor bodeš potreboval za prvi čas, dobiš; za tvoj nesrečni dolg bodem skerbela, da ga skoraj poravnaš. Več ti ne morem obljubiti. Pojdi, poslovi se, čas je, da odrineva skoraj*.

Molcé odide Valentin. — —

To je bila danes žalostna ločitev, da še nikoli ne tako. Na večer sta se oče in sin veselo derdrala proti mestu; to je: vesel je bil edini liseec, ki je dirjal po

gladki cesti, da so ga komaj peté dohajale. Oče in sin sta vso pot malo govorila. Valentin je bil zamisljen, po ušesih so mu zveneale, recimo tudi, v persih so mu odmevale žalostne besede matere, ki jih je govorila sinu, ko mu je podajala roko in brisala si oči: Zdrav ostani, Tine! Bog vé, ali se bodeva videla še kedaj; ne pozabi Boga in spomni se časi svoje uboge matere! B. M.

(Dalje prih.)

Niccolo Macchiavelli in knjiga „Il principe“.

(Dalje.)

Drugi, med njimi angleški filozof Bacon, imajo knjigo o knezu le za resno ironijo, nameravajočo svariti narode pred nakanami in zvijačami čestilakomnih velikašev. Ali kako se strinjajo enaka najivna tolmačenja s tem, da se, kakor Gervinus obširno dokazuje, v vseh političnih spisih Macchiavellija enaki nauki, čestokrat še jasnejši in ostrejši, nahajajo? Da pisatelj piše z največo resnobo, ter očitvidno odkritoserenostjo? Da sam zagotavlja, da je vsa izkušnja in učenost njegova razvita v tej neznatni knjižici?! — Da rešimo to uganko, da razumemo nauke in načela tega izrednega moža, treba da se oziramo na njegove politične nazore in na zgodovinske razmere tedanje Italije.

Še dandanes vidimo pri prvih italijanskih veljakih terdno prepričanje, da je italijanski narod poleg vseh prevratov in izprememb velikega ljudskega preseljevanja vendar le pravi potomec nekdanjih Rimljanov, da v njegovih žilah poleg vse različnosti vedno še bije plemenita kri starorimska, da se bode še kedaj probudil do prejšnje slave in kreposti. Kaj čuda, da je v XVI. stoletji, ko je

oživljenje klasičnih studij podloga bilo izredni italijanski omiki, ta misel vse zdrave in nepokvarjene duhove prešinila ter se posebno ukoreninila v rodoljubnem Macchiavelliju. Čem globokeje je nesrečo svojega naroda čutil, čem bolj se je zakopaval v zgodovino in v slovstvo rimljanskih pradedov, da bi tam si poiskal zdravila in tolažbe: tem bolj se je njegovo mišljenje vjemalo sê starorimskimi nazori. Zlasti velja to pri teoriji o državi, katera je dandanes jako različna od one v starem veku. Naš omikan svet namreč vidi namen in pojem države samo v tem, da varuje in pospešuje blagostanje in srečo vseh poedinih državljanov; naglašajo se individualne koristi in tedaj se lahko opazuje posebno v državah brez odločne narodnosti, da se državna nesreča le v toliko čuti, kolikor upliva na materijalno korist posameznih državljanov. Pri starih Gerkih in Rimljanih pa je blagostanje države tako tesno združeno bilo sê srečo vsakega posameznega, da se le-ta niti misliti ni dala brez onega. Ker je tedaj državno blagostanje neprimérno nadvladalo osebne

težnje in želje, žertvovali so Gerki in Rimljani brezozirno posamezne interese, da bi koristili vsej državi. Ni se gledalo na to, ali je kako pospešilo povsem opravičeno ali ne, temveč le na to, ali pospešuje moč in slavo države. Edino merilo javne moralnosti bila je takrat domovinska korist!

Na stališči teh starih narodov pa stoji dosledno Niccolò Macchiavelli, o katerem Gervinus pravi (l. c. 109), da tako v smislu, v duhu in tonu starih Kviritov piše, da se da ugibati, ali kateri izmed poštenjakov propadajoče rimske ljudovlade častni naslov „poslednjega Rimljana“ bolj zasluži nego on? Isto tako ga primerja Macaulay (l. c. 321) onim neustrašljivim jeklenim senatorjem, kateri so brez premisleka tudi najsvetejše vezi raztergali ter najslajša čutila z nogami teptali — če je domovina to velevala. Narod povzdigniti, zanj se žertvovati, videlo se je tudi italijanskemu rodoljubu najvzvišenejša dolžnost!

Ali kakova je bila takrat Macchiavellijeva domovina! Gledé na omiko sicer je presegala Italija vso tedanjo Evropo, dokler je niso sê surovo pestjó zadušili tuji in domači despoti. Saj so se v tej deželi, celo v odurnih prvih srednjevoških stoletjih ohranili ostanki stare kulture in dušna tmina je bila tu (po prelepi primeri angleškega zgodovinopisca) podobna svetli noči arktičnega poletja: še ni bil zatonil zadnji blesk zahajajočega solnca in že se je na obnebj prikazovala novi dan naznanjajoča jutranja zarija! Vse skoro je zedinjevala Italija, kar se je začetkom XVI. stoletja odlikovalo v vedi in umetnosti. Tudi bogastva je bilo mnogo, premnogo; po vsem svetu so kupčevali florentinski bankirji, Milán je slovel zbog svojih zakladov, in valovitemu širokemu

morju so gospodovale oblastne Benetke. Ker pa je nekdanja hrabrost in bojevitost izginila, ker se je ugnezdila izprijenost, zavist in nesloga, sama kultura ni mogla braniti Italije; po italijanskem bogastvu hlepečí sosedje so priderli v deželo ter so jo plenili in pustošili, razkosali in med seboj delili. V takem žalostnem stanju se je razširila ideja panitalijanska, starodavna misel zedinjene Italije. Izrazil jo je že l. 1506 Flaminius v latinskem distihu:

„Dux opus est acris, populos qui cogat ad unum.
Qui male concordēs jungat ad arma manus“.

Tudi Macchiavelli se navduši za prelepo misel narodnega probujenja in združenja; preje samo Florentinec, postane v svojem prognanstvu vseitalijanski rodoljub. Prav z namenom, da pripomore k zedinjenju svojega naroda, da pové kako bi se to dalo doseči — sestavi ón še le sedaj razumljeno knjigo „o knezu“.

Kako pa to, da si je vnet republikanec za svoj narod monarhično obliko izbral ter novi državi celo tiraničnega nenravnega samosilnika namenil? Storil je to iz globokega prepričanja, da se ljudovlada le pri čilem, krepkem, nepopačenem narodu ohrani, katerega še krasijo vse republikanske čednosti: nesebično rodoljubje, pokorščina zakonu, mirna doslednost in vstrajna hrabrost. Jasno je spoznal Macchiavelli, da oslavljeni, v tisočérne stranke razcepljeni Italijani za republiko niso sposobni. Ker je pa ob enem z bolečim srcem v moralno brezno tedanje italijanske izprijenosti zérl, videlo se je mu nemogoče, da bi se narod iz lastne sile ohrabil in oprostil, poboljšal ter predruščil; da bi tak rod sam ob sebi vreden postal narodne svobode, zdela se mu je sanjarija — in kot praktičen državnik se je le oziral na istino. Tedaj stavi on

svojo edino nado v krepkega vladarja, da sê silno roko zedini italijanski narod, da ga oboroži in navadi vojaške pokornosti, da odpravi strankarstvo in nered, ukroti uporni živelj in tujega nasprotnika, negledé na levo ali desno ljudstvo prisili do poštenega in častnega življenja ter mu tako pomore do blagostanja in do slave, kateri bi se naposled tudi pridružiti morala zlata svoboda! Za to imenitno delo pa je bil „nov“ vladar ustvarjen, strog in osoren, znan s človeškimi slabostmi in zmotami in jih berzdati vajen!

„Knez“, ki ga ima Macchiavelli v mislih, mora tedaj zapoditi tuje gospodarje in pod svojim žezlom zediniti italijanski narod. Ali kake težave se mu upirajo pri enakem podjetji! Ljudstvo nestanovitno in razuzdano, plemstvo samopridno in zavidljivo, cêrkev nasprotna, sovražnik bojevit, brezsraven in pregrešen! Tak vladar, akoravno poln domovinske ljubezni bode vendar čestokrat prisiljen, neusmiljeno ravnati, upornike uničiti, vnanje zopernike prevarati in prekaniti.

(Konec prih.)

Če je deržava v nevarnosti, za rešitelja Italije ne veljajo moralna načela, marveč edino geslo: „Salus reipublicae — suprema lex“.

Macchiavelli tedaj nikakor ne namerava v „knezu“ nauke dajati, po katerih naj se deržave sploh vladajo; z legitimnimi vladarji, s postavnimi razmerami se v tem delu še peča ne. Oziraje se na tedanjo Italijo, razlaga le to, kako bi se ona dala rešiti in zediniti, ohraniti in urediti. Dobro zna, da bode za to trebalo oboroženega reformatorja, brezozirnega samosilnika, ali on se tolaži, da bode ta deržavna oblika le začasna in, da se mora zopet umakniti ljudovladi, berž ko se zedinjeni narod oživi in ojači. Globoko čuti, da se té velike premembe ne bodejo versile brez mnogoverstnih neusmiljenosti in hudo delstev, serce ga boli — ali povdarjaje blagi namen priporoča svojemu narodu celó nevarne in odurne pomočke, zdravniku podoben, ki rabi najhujši strup, da reši že napol izgubljeno, hirajoče truplo!

Fr. Šuklje.

Med gorami.

Obrazi iz l—škega pogorja.

II.

K a l a n.

Kalanov France, tist, ki je imel ženo Marušo Repuljo, je nekedaj premišljeval, kako bi pač bilo, ko bi bil Bog človeka brez želodca postavil na svet; da bi živel — in bi ne imel nikedar ne zjutraj kosila, ne južine o poludne, in ne večerje proti mraku. In prepičan je bil, da bi bilo takšno življenje

nič vredno, slabo, in kersčenemu človeku nikakor primérno.

France Kalan pa je tudi slul po vsem pogorju, da sne „res veliko“! In to slavo si je bil posteno pridobil! Če je sedel za mizo in se je pred njim kadila skleda poparjenih mlincev, ali pa oparjenega kruha, in se je v lužah zabela svetila po

jedilu, tedaj je bil France najbolj srečen; tedaj je prvi vzel žlico v roko, ter jo zadnji položil na mizo.

In vi ne veste, kako si je revež moral v potu svojega obraza priboriti, kar je dobrega snedel! Osoda mu ni mehko postlala življenja, in kar je sè slastjo rad jedel, moral si je s trudom pridobiti. Po zimi pa je še slabo živel, ter dan za dnevom vlival v sé komaj osoljen krop, malo sladkim janežem potresen, in z ovsenim kruhom nadrobljen. Ali tedaj se je tolažil z nadami, da pride pomlad. Ko pa se je v pomladanskem solnci sneg tajal, ko so po kopnih vertovih zvončki rili iz zemlje — tedaj se je hipoma razvedrilo lice tudi Francetu Kalanu, in takoj je pozabil spomine na mlačne, zimske krope.

S prvimi pomladanskimi dnevi pričenja se delo v pogorji; pred vsem mora se znositi gnoj na njive v lazih. In ti reveži, ti „gnojnarji“, ki s potom obiliti in z gnojnimi koški ob rami rijejo po rebrih navpik, ti pač predobro čutijo, da je umerjočemu človeku v znoji kruha si pridelovati!

In tako je tudi Kalanov France gnojnaril od hiše do hiše — strašansko dobrega pojedajoč. Kakor glas iz raja bil mu je vsegdar na uho poludanski, na južino vabeči zvon, ter mu oživil vse kote in koticke lačnega droba. In kader so prisedli k mizi, tedaj je bilo treba videti Franceta Kalana! tedaj je bil v resnici diplomat! Vselej in pri vsaki hiši je vedel stvar tako zasukati, da je prišel za mizo — na dober prostor. To pa je bil tist prostorček, kjer so se jedi na mizo donasale. In tu je prežal kakor jastreb — in kader je prihajala nova skleda do mize, tedaj jo je že iz daljave

z bliskajočimi očesi pozdravljal, in kakor strela jo premeril, tako da je že vselej popred vedel, kje je najbolj „polito“. Ko pa je hišna mati ali dekla prinesla skledo na mizo, pograbil jo je takoj iz njenih rok, ter sè smehljajočim obrazom posadil jo sredi mize. In Bog vé, da je pri tem skledo že tako pograbil ženski iz rok, ter jo potem tako zavil in zasukal, da je tisto zabeljeno in tisto polito stalo na njegovi strani.

Ali tudi potem, ko je skleda stala na mizi, tudi potem ni jedel brez prevdarka in dobrega premišljevanja. Takoj si je odmeril nevtralno svojo „cono“, ter med mejami urno postergal zabelo. Potem pa je pričel glavno svoje delovanje in s kislim obrazom vertal „predor“ v „kup“ ter si polnil usta z nezabeljeno jedjo. Ali to delo, kakor je bilo videzno grozno in lačnemu želodcu neprijetno, obrodilo je pa kmalo lepe sadove. France Kalan ni poznal tistih silnih, v zemeljskem oserčji delujočih moči, vendar pa je vedel, da se gora, izpodkopana in izpodjedena, preverne na isto stran, na kateri je bila izpodkopana in izpodjedena. To naravno teorijo pa je prenesel na skledo in toliko časa je ril v kup, da se je konečno z vsemi svojimi dobrotami prevrnil na Kalanovo stran. Še le tedaj pa je bil France v resnici pri jedi; še le tedaj se mu je nepopisen smehljaj razvesil čez široki obraz; še le tedaj (ko je povžival tujo s kupom k njemu zvernivšo se zabelo) se mu je jed „odcejati“ pričela.

In s tako bistroumnostjo je jedel France Kalan vselej in vselej mu je téknilo. Vedno pa si je pri mizi varoval tudi pravico, da je konečno, ko že ni bilo kaj v skledi — potegnil k sebi, ter ostanke sam pospravil. To je bila njegova pri-

vilegija, in to je branil proti vsaki, še tako prederzni žlici.

Samo dva primerljaja se vesta iz Kalanovega življenja, da je pri polni skledi položil žlico od sebe. To pa se je tako le zgodilo.

Tisti Fortuna nad vasjo je bil svojo prvo ženo z obilimi pretepi počasi v grob spravil. Potem pa je šel na Žirovsko in od tam pripeljal nekovo staro kljuko ter se oženil z njo. Ali slabo gospodinjo si je bil pridobil. Vselej, kader je kuhala in pristavljala lonce, tiščala je med zobmi malo tolminsko pipico, ter po poštem žirovskem običaji vlekla tobak iz nje. Kmalo pa se je govorilo, da časih iz pipe tudi kaj v lonec odpade. In po ti govoric se je primerilo, da Fortuna spomladi ali jeseni delavcev dobiti ni mogel, ker pri tisti „nemarni nemarnosti“ nihče jesti ni hotel. Kalanov France pa se ni menil za take malosti in zvest je ostal Fortunovim tudi pri novi gospodinji. In prišel je vselej, ko se je gnojarilo, s svojim koškom, ter bolj leno delal (ker je vedel, da je nedomesten) in dobro jedel, ker je bil skoraj sam pri mizi. Ali reč se ni dobro končala. Neko pomlad je zopet nosil gnoj tam gori nad vasjo, in zopet je bil sam s Fortuno. Ko pa je o poludné sédel za mizo, ter se v duhu veselil dobre južine, najlepše slasti poln, prinesla je Fortunovka veliko in obširno skledo rahlih včlnih in prijetno se kadečih mlincev. Kalanu se je kar sercé tajalo in z vedrim obrazom je pograbil novo žlico, katero je bil Fortuna sam izrezal iz lipovega lesa. Tedaj pa je izpregovorila mati Fortunovka, počasi in mirno, kakor da bi to nič posebnega ne bilo.

„France“, dejala je z milim glasom,

„malo se varuj! Moja pipica je nekje notri! Pa vsaj vem, da ti to nič ne dé!“

„Kaj — v skledi““?!

In Francetu Kalanu sta kakor raku izstopili očesi izpod čela, sè serdito kletvijo je vergel žlico od sebe in odšel pravične jeze poln. Od tedaj pa tudi on ni več gnojaril pri Fortunovih.

In še enkrat se vé, da France Kalan — jesti ni hotel, ker ni mogel. Tedaj pa mu je za vratom že čepela bela smert. Mož je imel namreč tudi lastnost, da je rad vino pil in najrajši tedaj, kader ga mu plačati ni bilo treba. In tudi v tem oziru je bil prebrisane glave. Vsako nedeljo se ga je zmérno navlekel in skoraj vsako nedeljo je šel spat z vneto glavo. To je pa storil tako le. Takoj po „cérkvi“ je prilazil do prve gostilne, ter pri poslih pozvedel, kedó pije v hiši. Potem pa je z mirnim obrazom stopil v pivsko sobo, ter vestno povpraševal, ali ni tega ali onega tu. In vselej je povpraševal po osebi, o kateri je bil poprej pozvedel, da je notri ni. Pivci pa so Franceta radi imeli, in napivalo se mu je, da je bilo veselje. Pri vsakem je moral piti, in se le potem je odšel — v drugo gostilno. Tu pa že ni več povpraševal, kedó pije v hiši. Kar takoj se je napotil med pivce, ter zopet vestno povpraševal, če ni tega ali onega tu. Sedaj je pa vselej povpraševal po osebi, pri kateri je ravnokar pil, ter jo bil pustil v prejšnji gostilni. Ali tudi tukaj so mu napivali radostni pivci. In tako je obiskal pivske hiše vse, ter iskal ljudi, o katerih je predobro vedel, da jih dobil ne bode. Konečno pa se je povračal domóv — „malo terd“ in slabotnih kolen. Ali to ni bilo nič slabega! Slaba lastnost pa je bila, da France Kalan, vina pijan, ni puščal ljudi v miru, ter jih je rad podregal s hudobnim svojim

jezikom. Nekedaj spomladi, v nedeljo po poludné, je šel torej takisto vina sit iz gostilne domov. Na prostoru sredi vasi je stalo nekaj „mladih“ in se sè žejnim srcem oziralo po oknih pivske hiše. Radi bi bili pili, ali denarjev niso imeli. Strupenih misli poln je prišel Kalan mimo in si pri tej priložnosti ni mogel kaj da bi ne zbadal teh mladih otrok brez denarja.

„Vi ste otroci“, je zakričal, „pa se slabi otroci! Kedó se vas pa boji, še stare babe ne“!

In smijaje je hotel oditi. Ali „mladina“ ga je v hipu napala in s kolci tako dobro natepla, da je kervav obležal na tleh.

Ko pa se je vriš začul iz vasi, je zopet Maruša Repulja hitela od hiše do hiše in kričala:

„Hitite! hitite! na vasi se tepó! Jaz tako rada gledam, ko se pretepajo“!

Prisopihala je na vas, da bi gledala lepe pretepe. Dobila pa je v kervi svojega moža — in zakričala tako gerdó in tako serdito, da je mladina plašno pobegnila in pometála kolce od sebe.

Kalana pa so morali nesti na dom in dejali so ga v posteljo, kjer je potem prestokal in preječal vso noč.

Drugo jutro pa je poklical ženo k sebi in dejal:

„Marušica, bolan sem“!

In Marušica je pričela jokati, videč, da je tako reven.

„Maruša“, govoril je slabim glasom, „kaj dobrega mi skuhaj“!

In hitela je in kupila belega kruha, ter ga mu oparila in z maslom polila, da se je delala luža v skledi. Z veselim srcem je prinesla jed bolniku. Francetu Kalanu pa se je vnel ogenj v očéh in sè slabotno roko je prijel za žlico.

„Ko se naješ, pa boš zopet zdrav, France“, tolažila ga je ona, ter ga podperla z blazinami v postelji, da bi bolj pripravno jedel.

In vzel je žlico in — zajél, ali jed mu ni šla iz ust. Ogenj v očéh pa je hipoma pogasnil, žalostno je dejal žlico od sebe in iz serca zdihnil:

„Marušica — ne morem! joj, sedaj pa vidim, da bom res moral umreti“!

To pa je bil drugi primerljaj, da Kalanov France ni hotel jesti.

In res je umerl za tistim pretepom, in nikedar se ni več veselil dobrega jedila.

One pa, ki so mu tako lahkomišelnó pretergali življenje, so za nekaj mesecev zaperli, in dobro je bilo.

Emil Leon.

Na Žerinjah.

Izviren roman, spisal Janko Kersnik.

Pravno začnemo govoriti o tej knjigi, izpregovorimo „pro domo“ nekoliko beséd.

Kritikovanje je, kakor je bilo že nekada rečeno v tem listu, silno težaven in nekako tudi nehvaležen posel; če se torej poprimemo te naloge, vodi nas misel, da s tem, kolikor toliko, po svojih slabih močeh, povspesujemo razvoj slovenskega slovstva. Kajti če brez usmiljenja kažemo, kaj je plitvo, malo vredno, a povzdiguemo, kar je zares jedernato, pripomoremo, da si to pridobi zaslužen priznanje in veljavo. Slovenskega slovstva ne povspesujemo, če vse odobravamo in hvalimo brez kritičnega izbora, ampak če samo v resnici zrele proizvode širimo in udomačujemo med slovenskim ljudstvom. Naše kritične čertice naj ne bodo take, da bi samo zanikale in podirale; njih namen je tudi povzdigovati, zidati, izpodbujati. Estetična razjasnjevanja, ki jih podajemo gredoč, utegnila bi najiti tu pa tam rodovitna tla, ter tudi sad obroditi pri onih, kateri se hočejo učiti. Omenjati nam je skoraj nepotrebno, da pri tem presojevanji merimo vedno samo na dotično delo, nikedar ne na osebo pisateljevo.

S posebnim veseljem smo brali Kersnikov roman „Na Žerinjah“; dasi ima to delo na sebi še vse hibe prvenškega spisa, priča nam vendar jasno, da je g. Kersnik nenavadno obdarjen pisatelj. Izviren roman imenuje Kersnik svoje delo; razjasnimo si o tej priliki, zakaj pisatelji tako radi pristavljajo besedo: „izviren“. Ali naj nam to naznanja, da je dejanje v romanu, ali da je pisava

izvirna? Nù, ravno izvornost ni največa krepost večine naših pisateljev. Ali naj to povdarja, da spis ni prevod, ali posnema? To še posebno povdarjati, zdi se nam nepotrebno. Ali naj morebiti beseda „izviren“ pomeni, da naj bude delo za merodajen izgled naslednikom? Tega vendar ne! toliko skromnosti že pristujemo našim pisateljem, da se nam tako tolmačenje ne more pravo zdeti. Ostaje torej samo še eno razlaganje, to je, da hočejo naši romanopisci in novelisti s tem reči, da je to prvi roman, prva novela v slovenskem slovstvu; ali tudi ta opomba se nam zdi da je odveč.

Mi bi g. Kersnikovo delo raji imenovali novelo, kar je tudi v istini; ker za roman se nam zdi vsebina vendar preprosta, „okvir“, v katerem se suče vse dejanje, pretesán. Tu pogrešamo one dobrodejne obsirnosti, v kateri se tako rada izprehaja pripovedna poezija; onih nenadnih „situacij“, ki dajejo osebam priliko za duhovite „refleksije“; onih zanimljivih „epizod“, katere, kakor arabeske dičijo glavno dejanje. Ali razen tega se je g. Kersnik v tem svojem delu pokazal spretnega pripovednika, ki umé z ene strani dobro risati značaje, posebno ženske, dasi bi tudi tu želeli nekoliko več krepkosti in „plastike“, in zna z druge strani jako spretno dati vsaki situaciji primérni „kolorit“, ustvarivši nam prav lepe podobe, katere nam v vsakem posameznem slučaju dušo prav — rekel bi — uberó. Posebna spretnost v oblikah, globoko čutje, gorki izrazi, gladek jezik značijo njegovo delo.

Pravega junaka, ali prave junakinje v

tej povesti ni; vse tri ženske: Amelijo, Ano in Veroniko (vsebina je pač znana č. bralcem našim) predočuje nam pisatelj z enakim veseljem; skoraj bi dejali, da je Amelija glavna oseba, dasi tega pisatelj ni nameraval, kajti ona deluje kakor duh povsod pričujoč zagernena je v ón skrivnostni mrak, v zvezi je z ono temotno zgodbo, iz katere se razvija to dejanje. Da je priredil ono tamno skrivnost, ki plava nad gradom Žerinjskim in Razborskim, to je pisatelj dobro zadel; to zbuja vedno bralčevo pozornost in radovednost, dokler ga slednjič razjasnilo one skrivnostne dogodbe neprijetno ne iznenadi; a o tem pozneje!

Pri posameznih osebah, ki so po največ dobro risane, kaže se, da njihova dejanja niso vedno psihologično prav, ali pa da celo niso motivirana Tako se čisto nič ne vidi, zakaj se Veronika, da si je „koketa“, nezmožna prave ljubezni, tako nenadoma razdere z Rogulinom. Da je koketa, to utegne pač biti vzrok, ali pesnik nam mora podati tudi posebni povod njenemu dejanju. Res si lahko mislimo, da je grof Sori tega kriv, todá rečeno ni nikjer; tudi grof Sori ni tak junak in korenjak, da bi se nam ta izpremema verjetna zdela. Isto tako ne čujemo besede, da si hoče Sori priboriti Veroniko, dasi baron Gernau to večkrat povdarja, ali dokazov nima in konečno se le zvemo, da sta se vzela Sori in Veronika.

Ana, izmed vseh najpriserčenejša prikazen, naj nam predočuje idealnost nasproti lahkoživemu realizmu Veronike. Kako ji v serci kali ljubezen, da si sama ni v svesti, skrivna in vendar tako presladka radost, tiha resignacija, vsi oni sladki čuti ženskega serca, vsa ona sreča deklice, iz katere se je ravnókar raz-

evela devica: vse to je naslikano jako tankočutno; samo to nas moti, da postane ljubeča devica tu pa tam jarčica, ki se še ziblje in sanjari o penzionskih spominih. Ljubezen dekleta naglo dozori in spomini otročjih let se morajo umakniti novemu „idolu“.

Slikar Rogulin je plemenit značaj. Da si nam pisatelj ne pripoveduje mnogo o njegovem prejšnjem življenji, utegne vendar Rogulinova ljubezen in prevara biti vodeča misel pisateljeva; utrditi nam hoče načelo, da more ljubezen terpežna in srečna biti samo pri plemenitih značajih. Čisto iznenadi nas to, da pozove Sori Rogulina na dvoboj, ker je Rogulin prvi razžaljen. Bolj naravno in psihologično resnično bi bilo, da bi Rogulin, kakor prvi razžaljeni, grofa Sorija pozval. Kajti dasi je Rogulin že odpovedal se ljubezni do Veronike, in spoznal, da je ta koketa nevredna njegove ljubezni, je človeška narava vendar taka, da si išče nekega zadostenja v tem, da ugonobi namišljenega tekmeča. Torej bi bilo primernejše, da bi Rogulin svoji bolesti, svoji nevolji dušek dajal s tem, da pozove Sorija na dvoboj. Jako zanimljivo je nam, kar govori Rogulin o pitoreskni motivih, a druge osebe se pogovarjajo v navadnem konverzacijskem „tonu“, kateri pa vendar ni brez elegantnosti in duhovitosti.

Da je g. Kersnik v kmečki izbi ravno tako domač, kakor na „parketu“, tega nam je priča s konca romana prizor v kerčmi, ki nas vpeljava v pravo dejanje in seznanja z glavnimi osebami. To so korenjaške podobe, katere nam, krepko risane, živo predočujejo značaj kmečkega ljudstva. Ulanski častnik baron Gernau in ranocelnik Rakec sta izvrstna „tipa“ vsak svoje versté.

Govorimo sedaj o Ameliji! Njen značaj nam kaže ono tiho resignacijo, katera nastane pri plemeniti ženski vselej na grobu ljubezni. Do konca smo v negotovosti, kako je z Amelijo, in to nas vedno zanima. Čisto proti koncu še le zvemo, da ni nikakega prokletstva nad Žerinjskim gradom, kakor govori Andrej brez vzroka, da ni bilo nikakega zlodejstva, samo nesreča, katero Amalija krivo tolmači. Todā je li smela Amelija svojega zaročenca umora dolžiti, ker je bil grof Aleksander samo nagle jeze človek, kateri je zaradi vsake malosti hitro vzkipel, a takoj zopet se potolažil, in ker se je ón osodepolni večer, ko se je onesrečil, z baronom Selskim sperl samo zaradi malega prepira o meji, katerega bi bil drugi dan pozabil, kakor Amelija sama pravi; je-li smela torej, vprašamo, Amelija zaradi take malosti, katera je vedela da bode skoraj poravnana, svojega zaročenca umora dolžiti? Ako bi se bila prijatelja sperla zaradi stvari, katera čast zadeva, ako bi se bila smertno razžalila in bi se bilo bati, da ne bode sprava nikakor mogoča, tedaj bi bilo opravičeno Amelije mnenje, da sta imela beržkone dvoboj, ki se je tako osodepolno končal, tako pa ni imela najmanjšega razloga misliti, da je njen zaročenec njenega brata morilec; treba je bilo vsaj natančneje pozvedavati, kako je umrl njen brat, ne pa, da začne tako nenadoma, brez vse podloge svojega zaročenca umora dolžiti!

To dejanje torej nima nikake notranje verjetnosti in to razrešenje

bralca neprijetno osupne, ker Amelijina kriva misel ni tako motivirana, da bi zbudila naše sočutje. Do konca slutimo, da se je moralo zgoditi res kako zlodejstvo, da biva kako prokletstvo nad gradom, a konečno se nam izmotā iz tamne skrivnosti slučajna nesreča in Amelije bolest in pokopana ljubezen je čisto brez motivacije; saj je morala poznati svojega brata značaj, da se iz tako malostnega prepira ni mogel razviti dvoboj; misliti je bilo torej, da se je njen brat slučajno ponesrečil.

Nam se zdi, da pisatelju, ni bilo prav jasno, kako naj reši temotno skrivnost, da je s konca nameraval navesti zlodejstvo, katero naj bi se potem izpremenilo vsem v prokletstvo. Na to meri tudi nekako čudni izraz: „kervavo stegno“, ki je pač opravičeno v ljudski veri, in pa to, da sluga Andrej očitno govori o prokletstvu, katero ima zlodejstvo za seboj; ali tega sam ne verjame, in tako si sam sebi nasprotuje. Srečno res je namišljena ta skrivnost in dobro deluje, a rešena je čisto neverjetno in napačno.

Dejanje povesti, dasi jako prosto, zbuja vedno našo pozornost, in naglo napreduje; pogovori so tu pa tam živi, da zgrabijo človeka; jezik je plemenit in kar nam posebno ugaja, „dual“ karakterističen slovenščini, rabi pisatelj, kjer mogoče.

To delo nam je porok, da se smemo od g. Kersnika nadejati še lepih del, in o prihodnjem že, upamo, bomo mogli govoriti sè še večjo pohvalo. Gornik.

Slovenski glasnik.

— V Lipsiji je prišla na svetlo lepa knjiga, ki bode zanimala tudi slovensko občinstvo. Naslov ji je: „Wilhelm Gerhard's Gesänge der Serben.“ Izdal jo je v drugem natisu z uvodom in opazkami znani pruski poslanec Karel Braun-Wiesbaden, založil J. Ambr. Barth. Prekrasne narodne pesmi serbske slovó po vsem omikanem svetu. Vsak izobraženi Slovan, zlasti južni Slovan naj bi jih bral v izvorni Vukovi izdaji. Komur pa iz kakega koli uzroka to ni mogoče, mora si pomagati s prevodi. Ali tudi takemu, ki jih pozna v izvorni obliki, bode zanimljivo videti, kako lice imajo v tujem jeziku. Gerhard jih je izbral in prestavil samo nekoliko; ali pa tudi najlepše, to se nam ne zdi dognano. Prevod je dober, samo da tu pa tam časi malo v prozo zaide. Nam posebno ugajajo — to je zasebno mnenje — one „ženske“ pesmi, katere nam Gerhard podaje v nemški meri, z rimami; beró se prav kakor izvirne, n. pr.:

Horch! was klagt im dunklen Hain?
Festgebannt mit seidnem Fädchen,
Schreit ein junges, schönes Mädchen,
Möchte gern erlöset sein.
Knabe geht den Hain entlang,
Wo der helle Schrei erklang.

Naj se reče kar se hoče, rime imajo vendar svoje posebne kreposti, samo treba da jih človek delati zna. Nam se škoda zdi, da nam ni Gerhard podal več „ženskih“ pesmi: junaškim pesmam se morejo na stran staviti samo še Homerove, ženskim — nič! S.

— „Glasbena matica“ v Ljubljani je založila in izdala prvo kompozicijo mladega hervaškega umetnika Fr. Krežme, namreč romanco zo gosli in glasovir z naslovom: „Moje sanje“. Neudje dobijo omenjeno romanco za 1 gld. pri društvenem tajniku.

— Tiskarna družbe sv. Mohora v Celovcu je izdala Slomškove: „Basne, prilike in povesti“, katere je zbral in uredil Mih. Lendovšek. To je že druga knjiga Slomškovih del. Zvezek

se dobiva mehko vezan za 1 gld. 20 kr., terdo vezan za 1 gld. 30 kr.

— „Družba sv. Mohora“. Besednik poročá, da so v odborovi seji dné 1. februarija presojevalci samo trem rokopisom namenili darilo in sicer: „Zbirki povest“, ki jih je zapisal Fr. Hubad; životopisu: „Princ Evgen savojski“, spisal J. Steklasa; in ukovitemu spisu: „Kratek obris štajerske zgodovine“, spisal J. Lapajne. Ostali rokopisi se porabijo za „Večernice“ ali pa „Koledar“. Odbor obžaluje, da je spis: „Hrošči ritčkarji — kmetu škodljive živali“, celo poveršen in nepopolen, zato pa je sklenil, da je treba naprositi strokovnjaka, kateri bi v posebni knjigi in v umevni besedi opisal vse škodljive živali in rastline. Odbor je naročil tajniku, naj se dogovori o tem z. g. prof. Fr. Erjavcem.

— V Novem sadu so izšle: „Pesme Branka Radičevića“. To je že peto in pomnoženo izdanje pesmi jako obljubljenega serbskega pesnika Branka Radičevića, kateri je se svojimi pesmami prekosil Popoviča in Subotiča. Radičević je bil rojen l. 1824. v Brodu v Slavoniji, a umerl je na Dunaji l. 1853. Serbi bodo kosti svojega pesnika prenesli v njegovo domovino. Radičevićeve pesmi se dobijo pri Popoviču v Novem sadu. Cena zvezku 1 gld.

— Rendič, hervaški podobar, je naredil popersje črnogorskega junaka Novice Ceroviča in vojvode Marka Miljanova. Novico Ceroviča, ki še živi v Tušini, je oslavil J. Mažuranič, sedanji ban hervaški, v eposu: „Smrt Smail Čengijić age“. Za Preradovičev spomenik je Rendič dogotovil tri osnove. Pesnik Peter Preradovič je pokopan na matzleinsdorfskem pokopališči ne daleč od Dunaja; njegove kosti bodo Hervati prenesli v Zagreb.

LISTNICA ODPRAVNIŠTVA.

G. Fr. R. v L. Omenjenih listov ni treba vračati. G. A. J. v S. Naročnina za l. 1878. je poravnana! G. J. Sch. posestnik v Č. Zvon l. 1876 in 1877 se še dobiva, zvezek 2 gld.

„Zvon“ izhaja 1. in 15. dan meseca; naročnina 5 gl. za vse leto s podobami, 250 za pol leta; 4 gl. za vse leto brez podob, 2 gl. za pol leta. Napis: Redaction des „Zvon“, Wien, Währing, Zellerhof 6.